

სასნეთელი გზეთი

ვახეთის ფასი:

საგზაოთი ტიფლისში	მთავანდობლი
ა გარეშე ადგილებში:	მან
საბინის წლისა — 7 მან.	— 6
საბინის წლისა — 4 —	3 — 50 კ.
საბინის თვისა — 2 მ. 50 კ.	— 2 —

პირველი წელიწადი

ბამონის სამშაბათობი.

ხელი-სამოწერა მ. ი. ლევინა:

ტიფლისის „სასნეთელი“ ვახეთის რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და ქაშა. სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, თ. მუხომეისის სახლში, პოლიციის გვერდით.

ტიფლისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადგილი: **Въ Тифлисѣ, въ конторѣ редакціи „СѢЛСКОЙ ГАЗЕТЫ“, при типографіи Мелникова и К-Ѧ.**

შოველ გვარი განცხადებანი სასოფლო სასამართლოების და აგრეთვე გლეხებისა დაიბეჭდებოდა უფასოდ, და უნდა გამოიჩვენოს ვახეთის კანტორაში, რამელიც იმყოფება ტიფლისში, მელიქიშვილის და ქაშა. სტამბაში.

№ 30. სამშაბათი.

I.

24 სექტემბერს 1868 წ.

განცხადება

შპირილიცად ესთხოვით იმ სოფლის სასამართლოებს, რომელთაც ფული არ შემოაქვნიათ ამ წლის „სასნეთელი“ ვახეთის. ფასი, ანუ წარადგინონ უხუცესი ნახაღლითან, რომ მან, სადაც რიგია, იქ გამოგზავნოს. წლის ასი ხომ ყველამ იცის, ექვესი მანეთია.

წინაპარსი

საღმრთო ისტორია. — საოჯახო ამბები. — არეულდაწყებითი სწავლა კაცის აგებულება. — მკაცრი მსჯელობა. — ხაქშია ამბები. — გვა და სხვა ამბები. — მანცხადება „სასნეთელი“ ვახეთის გამომცემსაზე.

სამართლო ისტორია:

28 მსჯელობები.

მსრავლნი რომ შარანის უღბანოში მოიღონენ, შულის ბრძანებით მოსემ ყველა მუღლადან თითო კაცი აარჩია, — სულ თორმეტი, და ვაგზენა იგინი მანანის მიწაში დათავალერებულად, თუ ან თითონ ქვეყანა თვარი იყო და ან რა ძალის პატრონი ხალხი სცხოვრებდა შიგ. ამ მსჯელებმა მთელი პარე გაიარეს სამხრეთის საზღვრებიდან მოკლებული ჩრდილოეთის საზღვრებამდის. ქართი მიწის ნაყოფიერება გასაკვირველი იყო: იმათ მოსჭრეს ერთი ყურძნის მტყვანი, რომელიც ისეთი დიდი იყო, რომ იძულებული იყვნენ გოახზედ გაეკეთებინათ, და ორ კაცი

ცს ვაგდო მხარზედ. **მაროც** დღეს შემდეგ ისინი დაბრუნდნენ თავიანთ ბანაკში და თავის ნახულ ქვეყანაზედ ასე უმბობდნენ მოსეს: „მოყავით იმ მიწაში, სადაც შენ ვაგვზავენ ჩვენ, ის მიწა რძითა და თაფლით სულს; აი, ეს იმისი ნაყოფია. მაგრამ იქ ძლიერი ხალხი ჰქვითიერებს; იმათ ბევრი დიდი მაგარი ქალაქები აქვს. ხოლო ზოგიერთი იმათ შორისეთი უზარმაზარი ტანისანი არიან, რომ ჩვენ იმათთან ვაღიფოდ არა ვინდით!“ **მამონ** ყველა მსრავლთ თავს ზარი დაეცა და ივიქრეს მეგობრებში დაბრუნება. „ამოიერიერთ უხუცესო,“ ამბობდნენ ისინი ერთმანერთში, „უხუცესობებს დაებრუნდეთ.“ **მარი** მსჯელობათგანი: ისუ და ხალხები, ყველა ღონის ძიებასა ხმარობდნენ, რომ დაემშვიდებინათ ხალხი და მათში წესისადმი სასოება გაემგებებინათ, მაგრამ სულ ამაო იყო: ხალხი ყვიროდა: „ჩაქავეთ ეგენიო!“ **მამონ** აღთქმის კარავზედ მივილი ხალხის წინაშე მოვიდნა და **შულის** დიდება და განისმოდა ხმა. **მშერთის** ეუბნებოდა მოსეს: „ვიღრემდის შეურაცხ მყოფს მესხალბი ვსე? მიღრემდის ურწმუნო იქნება ჩემდამო! ნუ თუ არ ჰხედავს სასწაულითა, რომელი მე მომიბედნია მათში? სიყვლილითა დამეარცხებ იქ და ევაწროვებ შენგან ნაოფსავსა, რომელი მიქნება უმჯავრეს მათსა!“ მოსე ყველა **მშერთის**, რომ ეს ერთი შეკოვდება ეპატებინა მსრავლთათვის. **მამონ** შეუბრადა სთქვა: „როდემდის და უნდა ევაპტიყო ამ მაროცს ხროვას. მთხარი მათ: ქეშმარიტად ვერცდ. იქნება, ვითარცა სთქვით თქვენ ჩემდა ვასაგონათ! შეიღოთა თქვენთა მე შევიყვან მიწას მასშინა, და იგო

ნი დამევიდრებენ ქვეყანასა, რომელი თქვენ უფლებულ ჰყავით, ხოლო სწულნი თქვენნი დაიმახრებიათ უღბანოში. მარა შეიღრენაც თქვენნი დაჰყოფენ უღბანოსა შინა. ორმოც წელს, და გამოჰსიღრან თქვენი ცოდვების ტურთოსა; მაშინ იცნობთ რისხვისა ჩემისა სისასტიკესა!“ ამ გვარად, ვინც მეგობრებთან გამოსიღრის ქამს იცის წლისა იყო, იმათ სულ უღბანოში უნდა ემზავრათ, ოცდა ცხრა მსჯეტი წელიწადი. **მამონ** იმათი მთავარ ურობის ადგილი სინაისა და **შარანის** უღბანოები იყვნენ; აქ იმათ ბევრისანი დაჰყვეს, ვიდრე ყველანი და აღიბოცნენ. ვინც ვიდრე ტინადა **მშერთს**ებდ.

29 მსჯელობათ ხალხი დარტყნივნა. არც ამ სასჯელმა შეაგონა უფრო მსრავლის ხალხი. ამას შემდეგაც ისინი უღბანოში მოგზაურობის დროს, ბევრჯელ აუღლდნენ **მშერთს**აც და მოსესაც. მითხელ მოსეს და **მარონის** წინააღმდეგ მოახდინეს არეულობა ვინმე პარეიმ, ლავანმა და **პეირონმა**, რომელთაც მიიხზრეს ორას ორმოცდა ათი წარჩინებული მსრავლი. იმათ მოსეს და **მარონს** ევერება დაუწყეს დიდების მოკავრებობაზედ და ითხოიდნენ, რომ მთელი მსრავლის ხალხი ყოფილიყო მონაწილედ მმართველობაზედ და ლეღლობაში. მოსემ ამაზედ უპასუხა მათ: „მოდით ხვალ **შულის** წინაშე თქვენი გუნდრუკით, და მამონ გამოჩნდება, ვის აღმორჩევს **შუალი**... პარეიმ მართლა მოაგროვებთ თვის მომხრეები და მოვიდა აღთქმის კარვის წინაშე. **მამონ** მოვიდა **შულის** დიდება

და ლოზბლის სეკტიდგან მომესმა შულის ხმა, რომელი ეუბნებოდა მოსეს და აბრაონს: „განზორდეთ ამ ხალხს, მე მსწრფლ შეგ-მუსრავ მათ!“ მაგრამ მოსემ და აბრაონმა პლა-ლად ჰქვეს შუალს: „ღმერთო სულთა და ხო-რკთაო! ნუ თუ ერთი კაცის ცოდვისათვის მიეღ ხალხს უნდა მოველინოს რისხვა შე-ნი?“ მაშინ უფალმა სთქვა: „მეუ უფხარი ხალ-ხს, რომ განზორდეს თაბუნს მორგასას, ლათინისას და აბრაონისას“. მაშორდა თუ არა ხალხი იმათ, მსწრფლ განაღო პირი დე-დამიწამ და შთანჯო იგინი კოველი საბო-ბოთა და საცხოვრებელითოთ, ირისა-ორამოცდა ათს იმათ მოზმესს დევკა ზეკით ცეცხლი და შემუსრა იგინი. მაგრამ გულ-ქვა ხალხი ამითუც არმორჯულდა: მოსესა და აბ-რაონზე კიდევ დრტინვა დაიწყეს, მანდ რომ ვითომც მხოლოდ ისინი იუნენ იმათი დაღუ-ბის მიზენნი. მაშინ შუალმა გააჩინა მათში ჰორი და ამ ჰორისაგან დაიხოცა თათმშვიტი ათასი კაცი.

აღისში ხალხს წყალი დაეკლა, მაშინაც დრტინვა დაიწყეს მოსენზე. მაშინ შუალმა უთხრა მას: „იდე კვერთხი შენი ძმითურთ შენით აბრაონით, ყველა მსრაველთ მოუწო-დე და მათ თვალთ წინ უთხარით ქვას, რომ მან გაგკეთს თქვენ წყალი“. მოსემ და აბრა-ონმა შეაჯერეს მსრაველი და უთხრეს მათ: „გაფონეთ თქვენ, უჩინო, ნუ თუ ამ ქვიდგ-გინდთ გაეჩინათ თქვენთვის წყალი?“ მაგ-რამ მოსემ ქვას არა სთხრავ, როგორც შუა-ლმა უბრძანა მას, არამედ რისხვით აღო მა-ლა ხელი და არჯერე დაარტვა ქვას თავის კვერთხი. წყალი მართლაც გადმოინდა იქი-დგან, მერე იმდენი, რომ მთელმა ხალხმა და მათმა საქონელმა მოიკლა წყურვილი. მაგრამ მოსეს და აბრაონს უთხრა: „ვიმად-გან ნამდილად არ აღასრულეთ სიტყვა ჩემი და არ მადიდეთ მე წინაშე ძიოთა მსრავლთა-ს; ამისთვის ეერ მიიყვანათ ხალხი ესე ქვეყ-ნასა მას, რომელიც მე მიმიკო მათთვის. ამ წვლის რისხვის სასიყვრად წყარო იგი წო-დებულაა შენ იტყუებ მის წყაროდ.“

მსრაველთ მოგზაურობის მეორამოცე წელი-წადს, როდესაც წვლის რისხვის სიტყვები და-სრულდნენ და აბრაონი მოკვდა მტრის მთა-ზედ, ხალხმა ერთიცი კიდევ დაიწყო დრტინ-ვა მოსენზე და ღმერთზედ. მოსეს ეუბნებო-დნენ ისინი: „რისათვის გამოგვიყვანე ჩვენ

მეგობრდგან? მანა იმისათვის, რომ ამ უღაბ-ნოში დავიღუნენით? ხომ ჰხედავ არც პური გვაქვს, არც წყალი, ხოლო ამ მკლევამკლ-მა კი (მანანამ) მოგვაწყინა თავი?“ ამისთვის ღმერთმა მოავლინა მსრაველთ შხამიანი გე-ვლები, რომელთ შხამისაგან მრავალინი დაი-ხოცნენ. მაშინ მოვიდნენ ესრაელი მოსეს-თან და უთხრეს მას: „შეესკოდეთ წვლისა და შენს წინაშე! შედარე ღმერთის, რომ მან დაგვიფაროს ამ გველებისაგან“. მოსე ევედ-რებოდა ღმერთის ხალხის გულისთვის, და შეა-ღმაც უთხრა მას: „თითბრის გველი ვაკეთე და დადგი ისეთ ალაგას, რომ ყველა მკლევ-დეს! შეველა გველისაგან ნაებენმა მხოლოდ შეგხედოს მას, და მსწრფლ განიკურნება!“ მოსემ ვაკეთა თითბრის გველი და ჯერის გეარ ბოძზედ დახვია; მას შემდეგ, ყველა გველისაგან ნაებენი მოღოდა ამ ნიშნითან და რა შეხედავდა მას—მსწრფლ განიკურნე-ბოდა.

30. მ ა ლ ა ა მ ი.

ახლა იწყება აღტიქული მიწის დაპყრობა. მსრაველთ დაამარცხეს ამორის მივე ხიგონი და ბასანის მივე, მტავ; შემდგ მორადნის პირის მოავის ქვეყანაში დაბანაკეს. მოავის მივე მალას შეგინდა მსრაველთ დცეკვისა და გაგზავნა მესაპოპაიამის ერთი წარჩინებუ-ლი მითხავისთვის, რომ დასცეკ მალაამი ერ-ქვა და დაბარა იმასთან: „შეა გამოუ-და მეგობრით ხალხი და დასორგუნა ქვეყანა ჩემი მოვედ და შეჩვენე იგინი!“ მაგრამ ღმერთმა უთხრა მალაამს: „ნუ წახვალ და ნურც შეა-ჩვენებ ხალხსა მას, რამეთუ კურთხეულ არს იგი“. მალაამმა მორედ გაუგზავნა იმას წარ-ჩინებული თავადები, და დღს ჯილდოს ჰპო-რდებოდა, თურომ ის აღსრულედა იმის ახოვებას. ახლა კი დასთანდა მალაამი შე-კამა იერი და გაულდა გზას.

მაგრამ იმას გზაზედ გამოეცხადა ანგელოზი შულისა, გაშვილებულის ხმლით და აღარ უწყებდა მალაამის ვირს. მალაამმა ეერ დაი-ნახა რა ანგელოზი, გაუჩხხდა ვირს და დაუ-წყო ცემა. მირი მუხლებზე დაეცა: მალაამმა კი უფრო და უფრო დაიწყო იმას ცემა. მა-შინ ღმერთმა განაღო ბეგენი ვირისა და კა-ვის ხმით ალაპარაკა: „რა გიყავ მე, რომ აგრე მცემ? ნუ თუ მე არა ვარ, რომელიც გამსახურები შენ სიყრმიდგან მოკიდებული ვიდრე აქამომდე? ნუ თუ გგონია, რომ სიქე-

რბით მომდის ესა?“ მაშინ ღმერთმა აუხილა მალაამს თვლები, და იმან დაინახა ანგე-ლოზი, რომელმაც უთხრა მას: „რისათვის სიქე ვირსა შენსა მე მოველ, რათა დაგიშა-ლო შენ წასვლა, ვინაილგან იგი უსამოვე-ნო არს ჩემთვის.—მაგრამ წარვედ, და სიქე-მხოლოდ ის, რაცა მე გითხრა შენ“.

• მალაამი რომ ნახა მისული, მალკა ძალიან გაუხარდა, და მეორე დღესვე აიყვანა ის ერთ-მალააზზე, საიდგანაც მსრაველთ ბანაკი ჩან-და. იქ იმან მსხვერპლი შესწირა და თავად-და და სეფეთ კრებითურთ ელოდებოდა მალა-ამისაგან ყველა საწინდელ შეჩვენებას მსრაველ-ძმითანი. მაგრამ მალაამმა აღამაღლა ხმა თვისი და სთქვა: „მითარ შევიხვეწო მე იგი, რომე-ღსა შუალი აუკრთოს ეს! ანუ ვითარ ვგმო იგი, რომელსა ღმერთი არა ჰგმობს! მტრითე-ვისათვის მომიყვანეს აქ, მეცა ვაუკრთებ? ვინაილგან სხებერ მოქცევა არ შემიძღვლებს! ამ გეარდ მალაამმა სამჯერ აუკრთხა მენ-მსრავლისანი. მაშინ მალაამმა დაიწყო ხელე-ბის მტრეცა და იხახდა: „ეს რა მიყავ? მე შენ მოგიყვანე ჩემი მტრების დასაწყველად, ვინაილგან სამჯერ აუკრთებ იგინი! მე მინდოდ-პატეგი მეცა შენთვის, მაგრამ შუალმა მოგა-კლო შენ დიდება!“ ამას შემდეგ მალაამი გაემგზავრა თავის სახლში; ხოლო მოაკვლენ დაამარცხეს მსრაველთ და ყველა იმთავანი მა-მრობითის სქესისა სრულებით ამოსწყვეტეს.

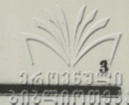
(შედეგი იქნება).

ს ა მ რ ა ხ ო ს ო ნ ო მ ა მ ი.

მ ა ნ კ უ რ ი ს ა და ა მ ა ხ ს ი ს ა, ა გ რ ე მ თ ე ვ ქ ლ ო ნ ა ვ ი ს ე ო დ კ ა ე ე ნ ვ რ უ ლ ა დ ლ მ ი ზ ე ბ ე ბ უ ლ ი კ ა ნ ჰ უ რ ი დ ა ნ ა ე თ ე ო ლ მ კ ე რ ი თ, ო ტ რ - ო ტ ა კ ა წ ყ ლ ი ა ხ ს ი თ, ა ს ე რ ო ნ ქ ა მ ა ს ი თ ე ო ა ხ ბ ე ლ დ ე ს, ჩ ა ა ხ ს ი თ ბ რ ა კ ა მ, ა მ კ ა ს რ ო. რ ო კ ა და ი ლ ო ლ ს, გა მ ო ა ზ დ ე ო რ ჯ ე ა ნ ს ა მ ჯ რ, რ ო გ ო რ ა თ ა უ გ ნ ე ბ ა ე თ.—

შ ი კ ე ბ ს ე ო დ კ ა.—მ ა ზ ა ზ ე ბ უ ლ ზ ე დ ფ ე კ თ ე ო ს ლ დ ა რ კ ი ვ ე თ, და ა ხ ს ი თ ე ო დ კ ა; ე თ ო კ რ ი ა ა ს ე ი ო ს, მ ე რ ე გა მ ო ა ხ ა დ ე თ და უ ლ ე თ ი შ ა ქ რ ი.

ტ მ ე ნ ს ე ო დ კ ა, ა ნ უ კ უ მ ე ლ ი. მ ო ს თ ი გ ო რ ე ა ნ კ ტ მ ე ნ; ა ნ ს ო ს ნ ს და კ ა მ ს თ ე ს ლ ი და გა მ ბ ა რ ო ლ ი მ ო ნ ს ო ს ქ ე რ კ ი, თ ო რ მ ე ბ თ ო რ მ ი მ ე ბ რ მ ი ს ა ლ ო, ა ს ძ ი რ ა მ ი ს ა ლ ო და ნ ა ე თ ი და ა და ხ ს ი თ ს ა მ ი ბ ო ლ ი ე ო დ კ ა. რ

თი კვირა ასე იდგეს, მერე გაიღივთ, შაქართი დატებით და გაწურეთ.—

მ რ გ ყ რ გამოხდა ტმენის ვოდეცისა, ხ ს ლ და პ რ ე კ ი უ მ ე ლ. 3 გირვანქა ტმენი, ანისუნი მოთხელი გირვანქა, კამის თესლი ნახევარი გირვანქა, 10 მისხალი ის ძირი, 12 მისხალი ლიმონის ქერქი გამხმარი, 16 მისხალი აველინის ქერქი გამხმარი. მსენი წმინდათ დანაყეთ, ნახევარ ვედრა სპირტი დასხით, ორი კვირა იდგეს ასე. მერე 11 გირვანქა შაქარი მოხარშეთ სამ ბოთლს წყარს ანუ ჭა წყალში. ბურთით სპირტში; რომ დაწმდეს, გაწურეთ ქაღალდის საწურავში.— შაქარი, როგორც ვის იამება, ისე უყავით. შინი (ანგლიური ვოდეა.) 2) გირვანქა ლეისი კანკრა, რვა ვედრა პურის ათაყ უხრავი, სამი უნცია ტრანპენტის ზეთი, სამი უნცია ლეისი ზეთი, ორი გირვანქა კამის თესლი, ოცდაათი გირვანქა შაქარი, შაბი 8 უნცია.—

ლეისი კანკრა დანაყეთ დასხით ვოდეა, ზეით რამდენიც მოგიხსენეთ, ორი კვირა ასე იდგეს, მერე გადმოწურეთ. მორა გირვანქა შაქარი თევში გახსეთ და ჩაასხით ვოდეაში; 21 გირვანქა ლარჩინილი შაქარი, რომელიცა უნდა გიროს კამის თესლი და ჩაასხით ვოდეაში დამდგარი იყოს ერთ ვედრა წყალში, მერე გამოხადეთ ასე რომ მეამდე გამოიღეს. მერე მოუღებეთ 8 უნცია შაბი.— იყოს ასე მანამ დაწმდება, მერე ფლაველში ან ქაღალდში გაწურეთ.—

2.) ლეისი კანკრა ოთხი გირვანქა. 12 ბოთლი უხრავო ვოდეა, დანაყილი კანკრა ჩაყარეთ და დაყენებ ორი კვირა, მერე გამოხადებ. შეთხელით გამოიდგეს.—

რატაფია კომპისა.—მარგა შემოსული კომპი გავწმინდეთ ტოლოთი, მერე დაუხვიეთ სხენის საფუკავით, თესლი არ ჩაყვეს, ეს დაუხვიელი კომპი ერთ დღე დაღმეს მარანში დადეთ, რომ წვენი გაივლოს, მერე გაწურეთ საცერში.— ამასი გადნეთ შაქარი, რაც წმინდათ იმდენი; რაც ეს წონა კომპშია დაშაქრული, იმის ზეთი წონა ოცჯო დაასხით.— ეს ოცჯო დიდ ბოთლში ჩაასხით და მზეზე დადეთ, ხან და ხან გაატეხავდეთ, შემდგომ გაწურეთ და ბოთლებში შეინახეთ.—

აველინის რატაფია. მრთ ვედრა სპირტსა ზეთი გირვანქა ახალი აველინის ქერქი უნდა წმინდათ დაჭრილი დასხით ამხედ სპირტი, სამი კვირა ასე იყოს; შემდგომ გადმო-

სხით: 30 გირვანქა შაქარი უყავით მოხარშული სამ შტოფ წყალში; იყოს ასე. მინემ დაწმდება, მერე ჩაასხით ბოთლებში.—

რატაფია ყვისა. დაყენეთ ერთი გირვანქა ყვა დაწმული სამ გირვანქა ადუღებულ წყალში, კარგა მარგა უნდა იყოს დაწმული ჭურჭელი; მერე დასხით 6 გირვანქა სპირტი, სამი კვირა იდგეს ბოთლი მზეში იდგეს, მერე გადმოწურეთ, დანარჩენი სისქე ყვისა კარგა გამოწურეთ, სამი გირვანქა შაქარი ერთ გირვანქა წყალში მოხარშული დაუმატეთ; როცა დაწმდეს, გადმოიღეთ ბოთლებში.—

ძარღვის რატაფია. ღარიბინი კოქა 8 მისხალი, მიხე, ჯეზი, ჯეზი, ყვეილი და ზაფრანა ორ ორი მისხარი დანაყეთ წმინდათ, დასხით სპირტი, ძალიან ცხარე არ უნდა, 6 გირვანქა; ერთი თვე ისე იდგეს. შემდგომ გაწურეთ, გამოაწურეთ სისქეც; მერე ექვთი გირვანქა შაქარი დადნეთ ტუაში. სქლათ რომ ჩაწვეს, ორ გირვანქა წყალში გაურთეთ დასხით სპირტსა, გაწურეთ და ბოთლებში ჩაასხით.—

რატაფია ცაცხვის ყვეილისა. ღლით ადრე დაქრეთ კარგათ გამოილი ცაცხვის ყვეილი, ჩაყარეთ დიდ ბოთლში, დასხით სპირტი, დაუცეთ და დადეთ მზეზე სამკერას. შემდგომ გაწურეთ და ყვეილიც გამოწურეთ კარგათ, რამდენიც ბოთლი გამოიდგეს, იმდენი გირვანქა ნახევარი შაქარი ამდენსავე წყალში მოხარშული უყავით ყოველ ბოთლს.

ლიკორების ფერის მიცემა.—შეთელი ფერი. წყალში უნდა დაყენოთ ან ზაფრანა, ან ალის საჩრული და გაურთეთ ლიკორში დამწვარის შაქარი. დამწვარი შაქარი თბილ წყალში გახსნით. და უყავით ლიკორს.—

წითელი ფერი.—მოთხერი დანაყეთ რამდენიც საჭირო არის. ამის მეექვსედ, რაც ჭიანჭერი იქნება, შაბი უყავით. ოხლ წყალში ჩაყარეთ, რომ დადგეს, გაწურეთ და გაურთეთ ლიკორში.—

შრამისა ანუ ატმის ლიკორი.—10 გირვანქა ქერმისა ან ატმის სიროსს, დასხით ერთი ვედრა უხრავო ორ ან სამ ნახალი ოცჯო, და ერთი მეუკა დანაყილი იმისივე ძირი ქერმისა ანუ ატმისა; სამი თვე ასე იდგეს.—მერე შეღებეთ, როგორც ფერათაუც გინდათ, გაწურეთ და ბოთლებში შეინახეთ.—

სამეფო ლიკორი.—ქექის ლობი ანუ 18 მისხალი ძეძვის ფოთალი (ასკილი) მორა-

ლობი 6 მისხალი დადნის ფოთალი; სამ სამი მისხალი მისაქო, კამის თესლი, რომის გვირილი; ტმენი, შაბის ყვეილი, სალიბა, და ლეისი კანკრა. ამას და სხით 60 გრადუსიანი სპირტი, 12 გირვანქა შაქარი უყავით, რომელიც უნდა იყოს გახსნილი ორ ბოთლ ღარიბინის წყალში.—გასწურეთ და ბოთლებში ჩაასხით.—

ლიკორი სიყვარულისა. მრთ ვედრა ანუ სამ თუნჯ სპირტში ჩაყარეთ 4 გირვანქა ლიმონის და აველინის ქერქები, დაყენეთ ისე რამდენიმე დღე; მერე 18 გირვანქა შაქარი გახსნით 8 ბოთლ წყალში, სპირტში აურიეთ, შეღებეთ წილითა ჭიანჭრით.—გაწურეთ.

ლიკორი ვენერისა.—ითიოა უნცია ანისუნი და ტმენი, ორი აველინის ქერქი, ნახევარი უნცია ვანელი და ჯაფის ყვეილი თუნჯ ნახევარ სპირტში ჩაყარეთ და იდგეს ორი თვე. მერე ამას 8 გირვანქა შაქარი უყავით და შეღებეთ ზაფრანით ან სხვა რითაც გინდათ, მერე გაწურეთ.—

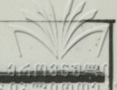
ლიკორი ღარიბინისა. მრთი გირვანქა დანაყეთ, 4 ბოთლი სპირტი დასხით; ერთი თვე ასე იდგეს ჩვეულებრივ. ოხლად აღავს ორი აველინის ქერქი წვილილად დაჭრილი გაურთეთ, ოთხი გირვანქა შაქარი უყავით, რომელიც იყოს გახსნილი ბოთლ ნახევარ წყალში, მერე შეღებეთ.—

ლიკორი ყვისა. მრთი გირვანქა კარგი ყვა ცოტათი მოხალეთ, მერე დაუქვით. მანამ თბილია დასხით ოთხი ბოთლი სპირტი, ორი ლიმონისა ან აველინის ქერქი წვილილად დაჭრილი. მრთი თვე ასე იდგეს, მერე ოთხი გირვანქა შაქარი უყავით, რომელიც იყოს გახსნილი ერთ ნახევარ ბოთლ წყალში.—

ლიმონის ლიკორი. მრთ შტოფ სპირტს უყავით ათი ახალი ლიმონის ქერქი; ესენი ჩაყარეთ თხელ სპირტში, ერთი თვე მზეზე დადეთ, მერე გადმოასხით, უყავით ერთი გირვანქა დაუხვიელი შაქარი, გაწურეთ და ბოთლებში ჩაასხით.

ლიკორი კაკლისა. ასი მწვანე კაკალი ჩაყარეთ თუნჯნახევარ სპირტში; ცხარე არ იყოს. მრთი თვე ასე იდგეს. მერე გადმოასხით, შეიღებოთ გირვანქა შაქარი უყავით, ნახევარი გირვანქა მიხაქო და ათი მისხალი ჯაფის ყვეილი.—მიდგე ესენი რომ უყავთ, ერთი თვე იდგეს. შემდგომ გაწურეთ.—

ლიკორი აპელინისა.—მარგა ავე-

დღესი ოცი დასწავლეთ მხათით, ან სადგონით, ჩააყენებან ქაში და ორი მისხალიმისაჲ და დარიჩინი უყავით; ოთხი შტოფი სპირტი დაასხით; ორი თევ ასე იღვეს; ხანდახან აურიეთ ხოლმე. მერე უყავით უკელი გირვანქა შაქარი. როცა გაიხსნება, გაწურეთ. —

ღანციკლის კუტის გასაპაგრებელი ლიკორი. ახალი ლიმონის ქარქები ერთი გირვანქა მეღლისა და ანისუნის თესლები მეოთხედი გირვანქისა, კონვეცვას თესლი თერამეტი მისხალი, რვა მისხალი დარიჩინი. ზაფხუ და ჯაგუის ყვეილი სამ სამი მისხალი. ამას დაასხით სამი თუნგი სპირტი; ცხარე არ იყოს, მრთი თევ იღვეს. მერე ამაში უყავით ათი გირვანქა შაქარი, გაწურეთ ფლანელში.

ლიკორი კიურასა. ნახევარ გირვანქა აველინის ქარქი ჩაყარეთ ოთხი ბოლო სპირტში. მრთი თევ ასე იყოს, მერე მოუმატეთ ოთხი გირვანქა შაქარი, რომელიც იყოს გახსნილი ორ ბოლო წყალში. გაწურეთ —

მარღის ლეკორი. შვიდ გირვანქა ვარდის ყუვილი დაასხით უხარია კარგი ფოლქა სამი თუნგი. — მრთი თევ ისე იღვეს, გამოხადეთ ასე, რომ ექვსი ამ შვიდი შტოფი გამოვიდეს. — მერე ერთ შტოფ კარგ ვარდის წყალში ექვსი გირვანქა შაქარი გახსენით და დაასით ლიკორსა, შეღებეთ ქიფითა; გაწურეთ და ბოლოებში ჩაასხით. — მიიღათ იღვეს, მზე არ უნდა დაჰყურებდეს. —

საქარო ლიკორი ვარდისა. — ერთხანევი გირვანქა შაქარსა, ექვსი კალი ვარდის ზეთი დაასხით, აურიეთ. დასხით ამას ერთი შტოფი სპირტი, გაკურნეთ. — მრთი ცერა ასე იყოს, მერე დაასხით ერთ ბოლო ვარდის წყალი ქიფური უყავით და გაწურეთ. —

ლიკორი კიკასი. — მრთი გირვანქა კაკაო (ნღოსი კაკალი) დანაყეთ, უყავით დანაყედი ნახევარ გირვანქა დარიჩინი, დაასხით სამი ბოლო სპირტი; იღვეს ერთი თევ; უყავით სამ გირვანქა ნახევარი შაქარი, დაახეკეთ ოთხი მისხალი ენელი. შაქარი უნდა იყოს ერთ ბოლო ლიმონის ან აველინის წყალში გახსნილი.

ლიკორი ჩიხისა. ოთხი გირვანქა მწვანე ჩაი, ოთხი მისხალი ლიმონის ქარქი, ხაღინი და დარიჩინი ორი მისხალი ერთ ედრა სპირტში ჩაყარეთ, ერთი თევ დააყენეთ, ცხარე

ბოლო ჩის წყალში გახსენით თარმეტი მისხალი შაქარი. — გაწურეთ. —

პირველ დაწვებითი სწავლა კაცის აგებულებაზე.

ძელებს აკრავს ხორცი, ხორცზე ქონა და ქონზე ტყეი.

ტანის მოძრაობისთვის ძელები და ხორცია საჭირო. ძელები ხონჩხი მაგარი საფუეველია ტანისა, ძეღის ჩონჩხი აძლევს ტანს სანება. შიმისოთ კაცის ტანი ნაღლევი ხორცის მეტი არა იქნებოდარა.

— ჩაარის მოძრაობა ტანისა? — ტანის ასობის ერთმანეთთან დაახლოება და განშორება? რაღონისძიებით დაუხლოვდებიან ერთმანეთს და განშორდებიან ტანის ასობი? — ხორციით შემწვობით.

ხორცია შემდგარი ხორცის კუნთებისაგან, ხოლო კუნთები ხორცის ძაღებისაგან.

შევედის ხორცის ძაფს იმისთა თვისება აქვს, რომ თუ ვასწვევ, ვაგრძელებდა და თუ ხელს შეუშვებ, ისე შეიფხუწება და დამოკლებდა. როცა შეფხუწულია, ყოველი ხორცის ძაფი მსხვილია და რამდენათაც უფრო გაიხსნება, იმდენათ უფრო დაწერილდება. ამისებოთ თითონად ხორცის კუნთებიც და ხორცია როცა გასწვევ, დაგრძელებიან და როცა ხელს ვაუშვებ, ისე შეიფხუწებიან.

მრავალი ხორცის ძაფი შეერთებულია ერთმანეთთან შემაერთებელ ქსელითა, რომელსაც აქვს წებოს თვისება.

— ამ ხორცის ძაფების გროვას ვარსახევა ბუდე, რომელსაც ჰქვია ძარღვის კანი და ორივე თავით მიკრულია ძელებზე. ამისთანა ხორცის ძაფების გროვას ძარღვის კანში გამოხეულს ეძახიან ხორცის კუნთისა. ხორცის კუნთის თავები ძალიან მაგარი ძარღვებით არის დაკრული ძელებზე.

ხორცის კუნთების გროვას ერთად შეადგენს ხორცსა. ხორცს ზემოთ ქონის ბუდე და დაკრული. ქონის ბუდე პატარა პატარა ქონის პარკებისგან არის შემდგარი. რაღესაც ცხოველი მკვლეთ არის, მაშინ ამ პარკებში წყალია და შიგ გამდნარი ქონის წყვივები; ლოდესაც ცხოველი ვასულებს, მაშინ ეს ქონის პარკები მარტო ქონით იღვეება ხოლმე.

ქონს ზემოთ ტყავია, ეს არის სამაპირი ან სამანაკეცი. სულ ზღდაპირი ან ნაკეცო რკის ქრტლვისგან არის შემდგარი. ეს ქრტლები ძალია მაგრათ არიან ერთმანეთზე და კრულნი და როდესაც დაბრდებიან თანდათან სვეციან ტანადგან. მერე პირს ანუ შუათანა ნაკეცს ტყავისას ეძახიან შალპი გისნაკეცს. ამიტომ რომ ეს ნაკეცი პირველად იტალიელმა სწავლულმა მალპიგამ გამოაჩინა. შალპი გისნაკეცი წყლით გავსებული პარკებისგან არის შემდგარი. მესამე პირი ტყავისა, ანუ ძირის პირი არის ხორცის ძაფებისგან შემდგარი და ეძახიან მსკელის ნაკეცსა. ამ მსკელის ნაკეცში ბჭე ურჩი მასარებია გაბნეული, რომელშიაც სისხლი მოდის და მოაქვს საზრდა ტყავისათვის. ბჭევა გაბნეული მკვლის კურკლები, რომელნიცა აწვადებენ ოფლს და იქიღან გამოდის ისა მიღებით ვაკის ტანზე. ბჭევა თმის ბუდეები, რომელნიცა აწვადებენ თმის საზრდასა და ზრდიან თმას კაცის ტანზე. ხორცის კუნთები ორივე თავით არაოდეს ერთსა და იმევე ძელებზე არ დამგრდებიან; როცა ძელები მოძრაობთ არიან გადახმულნი ერთმანეთთან, მაშინ ხორცის კუნთები გაეზიანებან ამ ორს ძეღს შუა. როცა კუნთი გაიჭიმება, მაშინ ამ ორს ძეღს დაშორება ერთმანეთზე და როცა მოახუბუწება, მაშინ დაახლოება ერთმანეთთან, მაგალითად მკვლის მოხრა და გამართება.

მონელები. მონელებელი ორგანიზმი.

პირი, ხახა, ლუქისი სასროლი, კუტი, წერილი წლები და მსხვილი წლები; ესენი შედგნენ მოსანელებელი ორგანოებსა; საკმლის მოხელებას ეძახებდა აგრეთვე ლეიძლი და ზღმურდლი. პირში სამი წყვილი ნერწყვის ქურჭლები, რომელნიცა აწვადებენ ნერწყვსა.

ლუქმა საკმელი პირში იჭრება ნაწილწილით, შეგერვა ნერწყვსა, რომელიც აძლავს ბლომათ გამოდის ნერწყვის პარკებიდან; ლებმა ძალიან და გადაღის ლუქის სასროლში, იქიღან ჩაღის კუქში, აქ კუქის ცედლებიდან გამოდის ბლომათ კუქის წვენი. რომელიც მზადდება კუქის ქურჭლებში და კუქის ცედლები სულ ამისთანა ქურჭლებით არის მოფენილი. ნერწყვისა და კუქის წვენი

შემუშაობით საქმელი იწყებს კუქში მონდღე-
ვას. შერთის სიტყვით რაც მგარი საქმელია,
სულ გადნება ისე, როგორც წყალში ზაქარს
დადნა. ზაქმელს ფერი ეცვლება, ნაცრის
ფრთ იქვეა და ამ შემთხვევაში იმას უტყუ-
ან კუქის ფაფას. ამას შემდეგ კუქის ფა-
ფა ვადის წყაროდ წყლებში, სადაც შეუერთ-
დება იმას ნაღველი და ზღმურდლის წყენი.
ნაღველი მზადდება ღვიძლში და გრაოდება
ღვიძლის ბუშტში. იქიდან პატარა მილით
გამოდის წყლებში. ზღმურდლის წყენი მზადდებ-
ს ზღმურდლში, რომელიც მდებარებს კუქს
ქვეშ და პატარა მილით შეერთებულია წყლენ-
ბთან. ზღმურდლის წყენი დაწმენილი წყლის
ფერია და სქელი. ისა და ნაღველი აღნობენ
ყოველ გვარ ქონას. ამას შემდეგ რაც დამ-
წარი საქმელია, ყველას სწავის მრავალი სა-
წროლოე მასრები, სადაც საქმელს ფერი ეცე-
ლება და რძესავეთ მდებდა; ამიტომაც ამ მას-
რების ეძახიან რძის მასრებსა. შვარამ მართლ-
სამდილოი რძე კი არ არის იმათში გასული
წყენი, არამედ რძის ეძახიან იმიტომ რომ
რძის ფერია. შფრო კანონიერია ამ წყენს
წარმოლი დეარქვათ. როდესაც საქმლის
წყენი ანუ წრბოლი გადადის მყერლის მილში,
მაშინ თერთი ფერი ეცვლება მოყვითანათ.
მყერდის მილიდან წრბოლი გადადის სისხ-
ლის მასრებში გულის მახლობლივ და იქე-
ვა სისხლათ.

წრბოლი და სისხლი რომ განიხილოს კაც-
სა, განსხვავებას ეერას ნახავს, გარდა იმისა,
რომ სისხლი წითელია და წრბოლი მოყვი-
თანა ფერისაა. ამასვე უფრო მაშინ დეარქმუ-
ნდებთ, როდესაც განვიხილავთ სისხლის შე-
დგენილებას და წრბოლისას, მაგრამ ეს შემ-
დგენილების იყოს.

ის ნაწილი საქმელისა, რომელიც არ გამ-
დნარა, ნაღველით შეიღებება. გადადის წერი-
ლი წყლებიდან მსხვილ წყლებში და რაც
იომ წინ მიდის, იმდენათ სისეველ ეკარგება,
მრება და მაგრდება. მოლოს როგორც უე-
რგი, გამოდის ვარეთ.

მ კ ა ც რ ი მ ს ა ჯ უ ლ რ .

იყო ოდესმე საუბედურო დრო ტრანსილ-
ვანიისთვის. მისაც შეეძლო ზიდა საქურვე-
ლისა, ის უთლოთ სტოგებად ს-მშობლობა და

სახლეულობასა და მიდიოდა საომარად; იმ გვა-
რი ომიბი დარჩენ სამეგალითოთ იმათ ისტო-
რიაში.

პრაციენ არ მიდიოდა საომრათ იძულებით;
ყოველი კაცი ნებყარფლობით მიაშურებდა
იქ და რომელიც იძულებულ იყო ვითარისა-
მე ვარგმობებთ, დარჩენილი იყო შინა, ის სწუ-
ხდა და შურდა სვე ამხანაგებისა, რომელნიც
იმ დროს იმოსავდენ დიდებასა და ძველასა.
შორანიკონნი მათნი ამბობენ, რომ იმ დროს
იწყებოდა ოქროს საუკუნეობა მათი და თუ
გადმაკმლით გაუცილებელს ფურცლებს მა-
შინდელის დროებისა, უთოთ გამოესტყდუ-
ბით, რომ ის დრო იყო მართლთა ჩინებული
დრო ტრანსილვანიისთვის.

რამდენი შესანიშნავი შემთხვევა და ღვაწ-
ლი წარმოადგინა მამონდელმა დროებამა! პრი-
ან შემთხვევანი მაშინდელნი, რომელნიც მო-
პგრიან თეთი გულ გროლს კაცსა ცრემლსა
და შოიკვენ სეველით თეთი ჰკინის გულისა. ბი
ერთი ამთავანი, მომხდარი იმ დროებში. შმა-
წელნი მამაცინი მხედარნი იყვნენ ერთხელ
შეკრებილი ვარეშეშო ბანაკების ცეცხლისა.
შეიღარი იყვნენ მხიარულნი და უზრუნველ-
ნი, თითქო დავიწყებოდათ მათ სისხლიანი
ომი, რომლითაც მათ ძვირფასთ იყიდეს ძლე-
ვა; რამდენი სისხლი იღვრებოდა მშის ამოს-
ვლილად; რამდენმა იმათმა ამხანაგმა აღარ გა-
საქ ხმა, როდესაც იმ საღამოს ჩაიკითხეს სიკა,
მაშინ, როდესაც იმ დილით ყველანი იყვნენ
მხიარულნი, სასენი იმედითა არ ფიქრობდენ,
რომ იმ დღეს ისინი იქნებოდნენ განსენე-
ბულნი ციხესა და ნოტიოს მიწაში, უზარალს
ხის ვეარის ქვეშ, რომელიც უჩვენებდა აღ-
გელსა, სადაც დაეცენ მცველნი მამულისა.

მოხუკი სარდალი მივიდა იმ დროს იქ,
და ყველანი პატივისცემით უყურებდნენ მხე-
დარსა, და სთელიდენ იმაზედ ჩინებულთა და-
წეულობათა, მიღებულითა მის მიერ სხვა და
სხვა სროლაში. შრის იმთავანში დავცა შე-
დრათ ორი იმისი ვაჭი იმ სარდლის გეკრ-
ხედ და იგი განაჯიბობდა ჯარს გ-მგებლო-
ბას. მას ყავდა კიდევ მხოლოთ ერთი უმც-
როსი შვილი ლაზლო.

— შვილნო ჩემო, უთხრა მოხუკმა სარ-
დალმა აფიცრებსა, ამაღამ გეცინოს მხო-
ლოთ ცალის თვალით; მტერი თემც დამარ-
ცხებულია, მაგრამ იქნება მან შეკრიბოს კი-

დვე დანარჩენი თავისი ძალი და დაგვეყუ-
ნეთ. ვიხივთ ფთხილათ იყოთ.

შემდგომ სარდალი წაიდა თავის კარავ-
ში, მიუფდა პატარა სტოლს, და ამოიღო რა
გეოგრაფიის კარტი, დააწყო გულის მოდგი-
ნებით სინჯვა და ხახვინდა სხვა და სხვა ხა-
ხვებსა. შრის ადგილს ის შესდვა და დაეიკრ-
და. ის იყო ძლიერ საჭირო მუხლი და იქუფ-
როსი აწყობდა რაღაც ახალს მანერასა. იმ
დროს შევიდა იმისი შვილი კაპიტანი ლაზლო.

— ზარბაზნიც მზათ არიან, მამაო, უთხრა
მამას, მოხუკეს სარდალს.
— მე მინდოდა ჩამებარებინა უფროსობა
იმ ზარბაზნებისა შენთვის, მაგრამ შენ ჩემთ-
ვის საჭირო ხარ, უთხრა მს. ღენერალმა.
— მე მზა ვარ, მიუფო შვილმა.
— მაგიონენ, ლაზლო! შენ უნდა შემოი-
არო ჩენის მთასა, რომელიც არის ჩვენს ბა-
ნაკებს იქით, მერე გაიარო ტყე, გახვიდე ხე-
ობაში და ვასტურო ლამით მდინარე; იქილამ
წახვალ პირდაპირ ხეობისაყენ და მოექცევი
ჩენის მტრების მუყკანევე ლაშქრის ბოლოს.
მზა, რომელსაც მე შენ გინიშნავ, მწილია
და გრძელი, მაგრამ მეტი ღონე არ არის,
იმასთანავე, აუცილებელია, ისე უნდა გაწელო,
როგორც გითხარი. იყო რომ ხვალამდინ მტე-
რი ჩვენზედ არაფერს ინაღელის, მე დაესცემ
იმას თავზარსა.

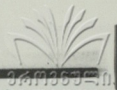
— მე შევასრულებ ყველას, რაც მიბძა-
ნეთ-მიუფო შვილმა.

— მე შენ მოგცემ ცხენოსანს ჯარსა, თეთი
უფერებესთა საღლით, რომელნიც განვლიან
ჯოჯობხეთსა. იყო რომ ყუარლებათ მარჯვე წი-
ნამძლოლი და უფროსი. ამ ომზედ იქნება
დამოკიდებული სვე ჩენის მამულისა.
— მასე ნებით იყავით, მამაო, უთხრა შვილ-
მა კიდევ და დამენდით. მე მითხრეს, რომ წი-
გნი არის შენთანაო.

— მართლათ, აი, ერთი შენთან არის წიგ-
ნი; გგონია, შენის ცოლის წიგნი უნდა იყოს;
აი წაიხიბე.

შაწვილმა კაპიტანმა სისწრაფით ავლოჯა
ბეკედ და მოჰკეა კიხვებსა; თეთითოეულს სტ-
რიქონზედ მშენიერი სახე ეწაწვილის მხედ-
რის ხლებოდა მოღრუბლული და იმის მავ-
რის გულიდგან ამოდიოდნენ ძლიერნი ოხე-
რანი.

— რა ანაბეია, შვილო? ჰკითხა მოხუკმა
მამამ. შთოთთ სამწუხარო ანაბე მიიღე რამე.

— ღიალ, მამო, მიუგო შეილმა: ჩემი კეთილი, ჩემი საყვარელი მუდღე მარგარიტა მძიმეთ ავით თურხა, და გრძნობს, რომ მოახლოებულა მისი უკანასკნელი წამი, მიხვავს წაიღე გამოსახობენგლათა.

— საწყალი ქალი! მსხვრით წარმოსთქვა სარდალმა.

— ნუ თუ მომიკედეს მე ჩემი კეთილი ცოლი, დაიხსა ყმაწვილმა კაცმა. ნუ თუ მე ევლრა ენახო ისა მოკლეს ღროში.

მე დაეკარგე რარი ძმა, და ახლა უნდა დაეკარგო ჩემი ძვირფასი მუდღე, და არა მაქვს ღონისძიება არც გამოთხოვებისა იმასთან, და არც იმის თვალმების დახუჭვისა: ეს საშინელეება.

მოხუცი მამა უფლებდა შეილს ყურსა და თე-დაღუნული განაგრძობდა კარტაში ყურებასა.

— უკანასკნელათ, განაგრძო ყმაწვილმა ლაზლომ, მე მომხეხია ის, და შემომარტყა რა ხრამლი, მითხრა: დაგქონდეს ეგ პატეით, და ღმერთი იყოს შენი მცველი.

— სურვილი შენის ცოლისა აღსრულდა, უთხრა მას მამამ. შენ მართლთ ისახელე თავი და დაიშაბურე დიდება და პატეი.

— მე მართალია მამო, განაგრძო შეილმა, მაგრამ გული მიკედება, რომ ურჩევით უნდა დახუჭავს თვალი ჩემმა წყნარმა, ჩემმა უკეთილმა მარგალიტამ, რომლისაგანაც მე ვიყავი ასე ზედინიერი.

— საცოდავო შეილო! საწყალი მარგალიტა! ამოკენსით წარმოსთქვა სარდალმა. —

მართის საათის შემდგომ კაბიტანი ლაზლო გავიდა ცენვოსანის ჯარით ბანაკებიდან შესასრულბლად მამის ზმანებისა. ის მიიღოდა ყელაზედ წინ მღუმარებით, და ამხანაგი მისი, მეორე კაბიტანი, აწაოდა ცდილობდა გადაეყრა მისის ეაყაყურის სახილგან სედედები.

როდესაც მიახლოებდნენ მღნარესა, მათ დაინახეს ერთი ცენვოსანი. რომელიც მიაქენებდა იმათ პირდაპირ ცენვსა და ევონათ რა, რომ ის იყო გამოგზავნილი სარდლისაგან კაცი. ლაშქარი შესდგა.

— შენა ხარ, მარება? ჰკითხა განკვირებულმა ლაზლომ, როდესაც იცნო იმ ცენვოსანში თვისი ძელი ერთგული მსახური, რომელიც კაბიტანმა დასტოვა ცოლთან.

— მე მოგიტანე თქვენ ძილე საკვირა წიგნი, კაბიტანო, უთხრა მას მარებამ.

— შენ ეხლა საიღამ მოხვალ? ჰკითხა მას კაბიტანმა.

— მე ვიყავი ბანაკში, მაგრამ როდესაც შევიტყე, რომ თქვენ იქ არ იყავით, გამოავშურე აქეთ თქვენსკენ, და სარდალი კი აღარ მიწახავს.

წიგნი მითანილი ბარებასგან, დაწერილი სხვის ხელით, ცხადდ აღწობებდა ლაზლოს, რომ ცოლი მისი იყო უკანასკნელს წამებში და ერთი მხოლოდ სურვილი მამაკედებისა იყო ისა, რომ გამოთხოვებოდა თავისს. საყვარელს კმარასა.

— ლმერთო, რას მოვიფსწარ! წამოიძება კენსით და სასოწარკვეთილებით ლაზლომ.

— ახლა რას ფიქრობ? ჰკითხა მას მეორე კაბიტანმა.

— მე თითონ არ ვიცი.

— შენი მწუხარება შემძრავს მე ძლიერათ, და კარგათ მესმის შენი ტანჯვა, გამოიგონე რა გითხრა, ჩემო საყვარელო, მეგობარო. მომანდე მე ლაშქარი და შენ გასწიე შენის მამაკედების ცოლისკენ.

— ეს შეუძლებელია?

— ჰათი. მანა არ მენდობი მე?

— მე შენ ვენდობი, როგორც ჩემს ძმასა, ჩემს საყუთარს თავსა, მაგრამ სამართო ვილია ეს ჩემი, რომ არ დაუტევა ჩემი თანამდებობა.

— ლაზე ჯერ კიდევ დიდია, შენ მოასწრებ გამოთხოვებასაც, ვინმე სრულა ატყდებოდეს.

ლაზლო დაფიქრდა. იმის სახეზედ გამოიხატა საშინელი ბრძოლა: იმ დროს ვაღდებულება სალდათისა ებრძოდა ნარნარს სიყვარულს კმარისასა.

— მოთავთული წამი ძვირია, ლაზლო, განაგრძო კაბიტანმა, გარდაწყვიტე მეგობარო და მე შენ გვირდები შევასრულო ყოველივე ისე, თითქო აქ შენ თითონ ყოფილიყო.

— მხადლობ ძმაო; მაშ აი ეს არის მივიღიარე; მინდა უკანასკნელათ ენახო და მოეცხეო ჩემს სანატრელ მუდღეს და დაუხუჭო მას თვალი.

— მაშ მომეც ბანება სარდლისა.

— ბი წაიღე, ზეღ მე ეველები მოგეწიოთ ადრე. მარებამ! ამა ცენვები საქარათ! მათი წამის შემდგომ ორნი ცენვოსანი მიფრინადენდნ ბანაკში, როგორც შეილისსკენ.

ლაზლოს აღარ ახსოვდა იმ დროს აღორფერი ქვეყანაზედ ერთის მეტი; აღარ ახსოვდა, რომ მოკალაქისათვის უფვირფასესს ყოვლისა და თვით სიცოცხლისაც არის დაცვა მტერთაგან მამულისა. ასე ძლიერათ უყვარდა მას თანა მემცხედრე თვისი, და ისე ძლიერათ სურდა მას გამოთხოვება მასთან.

როდესაც ის შევიდა ცოლის ოთახში, ის იყო იმ დროს უენოთ და უხმოთ. მაგრამ სულმა მისმა დააცვა იზოდენი გრძობა, რომ ეცნო თავისი ძვირფასი კმარი; მის თვალზედ შეიგაიფო უკანასკნელმა ცრემლის წვეთმა, ფერმკრთალი იმისი ტუჩები დაიწაფნენ კმარის ტუჩებსა, სუსტი ხელი მარგარიტასი გაცვიდა კმარის ხელში. ის გარდაცვალა. —

მკორეს დილას, როდესაც ავსტრიელი დავესხენ ბანაკსა, მკორედი ცენვოსანი ლაშქარი იღდა დაწინაშულად ავგილზედ და იყო საშინელი სისხლის ღერა.

ნახა რა მტერმა, რომ იგი იყო ორს ცეცხლს შუა, მოისმარა უკანასკნელი ძალდატანება, რომ შუა ვაევიღო ია წყობა ცენვოსანთ ჯარებთა, რომელითაც უფლობა ჰქონდა ჩაბარებული ლაზლოს.

მოხუცი სარდალი არ უფერებდა თავის თვალმებსა, როდესაც შორიდან ღურბინდში დაინახა, რომ ოტრიადი ცენვოსანების ირყეოდა, იზღობოდა და აპირებდა უკან დაწევასა.

იქ რაღაც ამბავია, ლულულუთი წარმოსთქვა სარდალმა: ლაზლო უკან არ დაიწვიდა. იმასა ჰყავს უმჯობესი მხდარნი — მტერი მაღე დაპყრობს ხეობასა.

ამ დროს ბრძოლის ველზედ გამოჩნდა უცებ ყმაწვილი ლაზლო.

— წამოვიწით წინ, ძებო! შესძახა მან მარდლის ხმით თავის ლაშქრსა და მივიწა მტრისკენ.

საღდათთა, გამტყეუბულთა მისის მხნობით, წაიწიეს წინ და დაიკრეს ისევე ადგლო, საიდამკვირნი იყენენ მტრისაგან დაცლებულნი.

(შედეგი იქნება).

სამაჟირო ამბავი.

ა ე ა თ მ ყ ო ფ ო ბ ის წ ი გ ე ბ ი. ავთამყოფის მოსარჩენად ყველაზედ უფრო საჭირო ცოდნა ის არის, რომ შეიტყოს კაცმა ასაგებუ ან ტანას იარაღებზე გამოჩენილი ნიშნები ავთამყოფობისა.

მ ა ჯ ა .

მაჯისთანა კარგი მაჩვენებელი ავათმყოფობისა არა არისარ. მაჯის განხილეთ ექიმს შეუძლიან შეიტყუას:

ავათმყოფობა ცივებინაია თუ არა? სიცოცხლის ძალა რამდენმარობაშია, ან საშიშოა სიცოცხისათვის ავათმყოფობა თუ არა?

ჩასაკვირველია, ამ კითხვების გმოკლევდა მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როდესაც ბჯჯთად გვეცოდინება მაჯის შეტყუება. ამისთვის მაჯის შეტყუებას დიდხანს ვერჯისობა უნდა; ექიმმა დაწერილობით უნდა იცოდეს კარგამაჯის მაჯა და ან რა ცუდილება მიეცემა მას სხვა და სხვა გვირავათმყოფობაში. პერეთვე მისელისთანავე ექიმმა არ უნდა გაუსწრაფოს მაჯა ავათმყოფს, ცრუათ უნდა დაუცადოს, მინამ ავათმყოფს გული არ დაუმშვიდებდეს, რომელიც შეკრთომია ექიმის მოსელის ქმის.

ჰექიმმა უნდა გამოჰკითხოს ავალმყოფს, თუ რისგან წარმოსდგა იმით ავათმყოფობა, ან როდის შეგებნა და ბოლოს, როცა შეეატყუბოს, რომ ავათმყოფს გული დაშვიდებული აქვს, მაშინ მივა. მოჰკიდებს ხელს მაჯაზე, სადაც სისხლის მასრა უტევს და შეტყუებას ერთი მინუტის განმავლობაში რამდენჯერ უტევს. თუ ორი წლისზე უფროსისა დაწვილებს მინუტში ოთხმოცდა ათზე მეტს და უტევსთ მაჯა, მაშინ უნდა დაერწმუნდეთ, რომ ყმაწვილი ავათ არის. პერეთვე დიდებს თუ სამოცდა ათზე მეტს უტევს ერთს მინუტში, მაშინ ისინიც ავათ არიან.

ზოგიერთს კაცს ჩქარა უტევს მაჯა და ზოგს გვიან. ამისთვის ავათ-მყოფობაში, ჰექიმმა უნდა იქონიოს ეს მხედველობაში. (ნამოლევის პირუელს ერთს მინუტში ორმოცდერ უტევს და მაჯა). როდესაც ერთ მინუტში სამოცდერ მეტათ არ დაჰკარება მაჯა, მაშინ იმას ეძახიან ნელსა. მაგარ მაჯას ეძახიან იმას, რომელიც თითების შეგებნაზე მაგრათ ფეთქებს და როდესაც სუსტათ ცემს, მაშინ ეძახიან რბილს, ან სუსტს მაჯას. სრულს მაჯას ეტყვიან მაშინ, როცა ყოველი ფეთქათ თითბქვეშ იგრძნობება. სრული მაჯა ყოველთვის ღონიერია, მაგრამ ზოგჯერ ღონიერი მაჯა უტევს ჩაერაღება ხოლმე. ეს ხურებაში იცის. მოკლე მაჯა ყოველთვის სუსტ მაჯას ერქმის და აჩვევებს მეტის მეტს სისუსტეს. მაშინ, როდესაც სხვა და სხვა გულის ავათმყოფობის

ბის დროს, მომბრუნებული სისხლი გუბდება მასრებში, მაჯა შეიქმნება ხოლმე მოკლეთ და სისხლის გაღების დროს ისევე თვის დონაზე დადგება, ესე იგი განდგება სრული და ღონიერი. ამ გვიარი მაჯა ტინის ცივების დროსაც დაუდგება ხოლმე ავათმყოფს.

შერეულს მაჯას ეძახიან იმშთანა მაჯას, როდესაც ზედის ზედ თანაწორათ არ ფეთქებს, არამედ ჩქარ-ჩქარა იცვლება, ხან აჩქარებულია, ხან მეტის მეტათ ნელია და სხვ.

სრუ მაჯას ეძახიან, როდესაც ფეთქვა ერთ დროს არ არის, თანაწორის სისრულე არა აქვს, და სხვ.

აი, ამ გვიარი არიან მაჯის განსხვავებანი, რომლის ცოდნა ავათმყოფობის დროს ძალიან საჭიროა.

ახლა სხვა და სხვა მაჯის მნიშვნელობაც მოვთალოთ.

მაჯის სიჩქარე ცივების ნიშანია. ეს ყველაზე უფრო ბევრით ნიშანია, რომლითაც შეიტყუება შესუსტება და გაძლიერება ავათმყოფობისა. თუ ეს ავათმყოფობა ფიცხათ მოჰკიდებია კაცს, მაშინ მაჯის სიჩქარესთან ტანიც ძალიან გაცხლებული აქვს.

ხანგრძლივ სატკივრობაში აჩქარებული მაჯა ნიშნავს ავათმყოფობის სიძლიერეს.

თუ რომ მაჯა დიდხანს დარჩება ჩქარი, მაშინ უნდა დარწმუნებული იყოს, რომ ავათმყოფი ძალიან ნელსეა რჩება.

მისაც გულის ავათმყოფობა სჭირს, იმას ძალიან ხშირათ აუჩქარდება ხოლმე მაჯა, თუმცა ცივებაც არა ჰქონდეს.

ძალიან ადვილი შესატყობია, აცივებს თუ არა კაცს, ამიტომ რომ გაცივების დროს ტანი ყოველთვის ძალიან ცხელი აქვს, დაქანტულია და შფოთავს.

ღამისლის მოსელის დროს და ტინის მოსულზე მაჯა ყოველთვის სუსტია. ამნაირი მაჯა აღნიშნავს ძალიან სისუსტესაცა. თუ მაჯა მაგარი აქვს და ჩქარა უტევს უნდა დარწმუნდ, რომ ავათმყოფს ანთება მოსდის და ამისთვის საჭიროა სისხლის გართობვა. მოხუცებულებს ხშირათ მგრათ უტევთ მაჯა მაგრამ ეს სისხლის მასრის გაქვიების ნიშანია. სიბერის დროს სისხლს მოაქვს უფრო ბევრი კორი, იდეკავს მასრების გვერდებზე და თან და თან აქვევებს. მაჯის სირბილე მნიშნავს ავათმყოფის მოუძღურებას. ამისთანა მაჯა ჩვენებს ანთების დაქრომას

ესე იგი თუ ავათ მყოფს დიდხანს სჭირდა ანთება, ან თუ ბევრი სისხლი გაურთმევიათ იმისათვის. ხასვე და ღონიერი მაჯა ამკიცებს ღიღს სისხლიანობას.

მანქვის დროს მოკლე და მაგარი მაჯა აქვს ავათმყოფს. მოხუცებულს რომ მაჯა გაუმნიშვნეა, უნდა ეცადოს, რომ მაჯის ცემა გულის ცემაზე შეთანხმოს. რბილი მოკლე არა ძალიან აჩქარებული მაჯა ამკიცებს უქანსკენს ქმის ცხოვრებისას. ამ შემთხვევაში ის-სწორად როგურ არა სცემს და არეულია. პრეული მაჯა და ამასთანავე თუ როგურეც არა სცემს, იმას ამკიცებს, რომ სისხლს უჭირს გულგევაში დენა. ამისთანა მაჯა მანქვის დროსაც მოსდის კაცს.

ამ უქანსკენს შემთხვევაში მაჯა ერთს როგურ არა სცემს, არამედ ძალიან მალე იცვლება: ხან ნელია სცემს, ხან ჩქარა, ხან მოკლეთ და ხან დიდთ. ეს გარემოება უნდა მიიღოს კაცმა მხედველობაში, რომ ანთების მომჭერელი ავათმყოფობა განჩარბია კაცმა დროგამომშვებით ტკივლების მომჭერელ ავათმყოფობასთან. პირველ შემთხვევაში სისხლი უნდა გაართვას კაცმა და მეორე შემთხვევაში იმისთანა წამლები ასევე, რომელიც დააცხრობს ტკივლებსა.

სხმა და სხმა აშმაში.

მ ხ ე ც ი ს ხ ო ც ე ა .

ზო გვირთი სახელმწიფო, სადაც მხეცის ხოცვისათვის ფულს ამოღებენ: გარს ერთი სახელმწიფო ანგლია, სადაც ისე ვაუწყებთათ მხელი, რომ წამლით უნდადეთ, ვერ აბოენიან. ინდოეთში შარხა დიდ ძალი ფული დახარჯულია მხეცის დასახოცავათა. მოუკლეთ სამი ათასი თავი მხეცი; დათვი, ვეფხვი, ფრცხვირი, მგელი, ასლანი. თითოე ამ მხეცივან ოთხასობით, ხუთასობით და მეტიც უხოცნათ.

სიღარიბე და შემწეობა იმისი. ანგლიაში. ინგლისის ქვეყანაში (საფრანგეთის მხარეს) დიდი სიღარიბეა და დიდი სიმდიდრე. ღარიბებს იქ სახელწიფოთ ფული ეძლეეთ. ამ გვიარი ღარიბი კაცი შარხანა ყოფიდა ერთი მილიონი სული. იმათთვის მიუღიათ შარხანს ორმოცდა სამ მილიონადის მანეთი (7 მილ. გირე. სტერლინგი); ეს რომ ვიანგარიშით გამოდის, რომ ანგლიაში თითო კაცს ღარიბთ შემწეობისათვის ხარჯათ წელი-

წალში იძლევა თითქმის შედ შურამდისნ. მარულ ფრინელის გაწყვეტი-საგან ზიანი.

ნემცეების ქვეყანაში, საქაონიაში, მურუნ-ობის კრებაში რჩევა უყოფა. 1) ფრინველი თან და თან წყდება, ამაზე ეჭვი არ არის, 2) ამ გაწყვეტისაგან ვა-კუა გამოავლდა და ძალიან აზიანებს მინდრისა, ბალისა, ზოსტრისა და ტყის მოსავალსა. ამისთვის რჩევაში გა-დასწყვიტა ზემოსხენებულმა კრებაში, რომ მშართლობასა სთხოვონ, რომ მიუღ ნემ-ცის ქვეყნებში შუამავლობა იხმაროს იმგვარ კანონების დასაბღლათ, რომ სასარგებლო და უნებებელ ფრინველების სოცეა არსაძლეო იყოს. ამას გარდა ამ გვარი კანონების დასა-დებლათ სხვა ქვეყნებშიც (პეტრიაში, შრა-ნციაში, შვიციარიაში, იტალიაში და იპანია-ში) შუამავლობა იხმაროს საქაონის მშართელობაში.

შაკრევისაგან ცხვარს ხორცი რეგორე მატება.

ნემცეების ქვეყანაში, საქაონიაში ერთმა მურუნებმა შეპირებმა სცადა გაკრევისაგან ცხვარს ხორცზე რეგორე მოდის. ამ წელს იანერის 17-სა სხვებზე ბოძელში ცხვარი შერევა. ზამთარში სუფრანგეთის ქვეყნებში პირუტყვის ჩიენსავით გართუთ არ იხანვენ და ლითის ამაო საქმედზე არ უშეგებენ, პირუტყვის საქმედზე თაფარიასაც იკრევენ. ცხვარი ნახევარი გა-კრება და ნახევარი გაუკრეველი დაგლო. გაკრევილმა ცხვარმა გაკრევის წინათ სულ ერთად აიწონა ხუთას ორმოცდა სამეტი (235) გირანქა, გაუკრეველმა აიწონა თითო ხუთას ოცდა სამეტი და ნახევარი (538 1/2) გირანქა. გაკრევილის ცხვრის მეტყელმა აიწონა ორ-მოცი (40) გირანქა; გაკრევის, გაკეთების და გაზომვის შემდეგ ამ მატელობა აიწონა ცამეტი და ნახევარი (13 1/2) გირანქა, მის კვირას შემდეგ გაკრევილი ცხვარი კიდევ ასრუანს და სულ ერთად აიწონა ხუთას სა-მოცდა თორმეტი (572) გირანქა, ამას რომ მოუშეძრათ გაკრევილი ორმოცი გირანქა მე-ტყელმა გამოეცა ცხვარს თორმეტი (612) გირან-ქა. აქედან ხანს, რომ ხორცი მოეცეა ორმოცდა ცხვარეტი (59) გირანქა. გაუკრე-ველმა აიწონა ხუთას სამოცდა თექვსმეტი (576) გირე. მეომატება ორმოცდა ორი და ნახევარი (42 1/2) გირე. ამ გვარით უმატნი გაკრევილი ცხვარს, რომ თითო თავს თითქმის სამი გირანქა ხორცი მომატებდა გაუკრევილ ცხვარზედა. გაკრევილ და გაუკრევილი ცხ-ვარი ერთი ჯინ მისა უყოფლა, ერთის ხნისა და ერთის თვისებისა, ერთგვარი საქმო უძლევიათ, ერთი ზომითა და ერთ გვარი მო-ვლა ჰქონათ.

განცხადება

სასოფლო გავითის გამომცემადამ

1869 წელში.

მოამაგლს 1869 წლს „სასოფლო გავითი“ გამოიცემა იმავე პროგრამით, როგორცაჲც ამ წელს გამოიცემადა.

ხელმოსაწერი შპი;

სასოფლო გავითის ში და გარეშ ავიღებში ერთი წლის ოთხ მანეთი; გაუზაწეველ-სამი მანეთი;

სასოფლო სასამართლოებისთვის გავითით საყრ მანეთი. ნახევარი წლის გავითით ორი მანეთი; გაუზაწეველათ ერთი მანეთი და ათი შუარი ერთი ნომერი ორი შუარი.

„სასოფლო გავითი“ გამოიცემა ორ კერაში ერთხელ ხუთშაბათობით.

ხელი მორედაქტორი.

თეოდოსი „ღრავებისა“ და „სასოფლო გავითის“ რედაქტორი კანტორაში, შელიკიშვილის და კამ. სტამბაში.

თეოდოსის გარეშე მცხოვრებთა შედგომათ მოითხოვონ ამ აღრების: **Вн. Типограф. Въ контору Редакціи „Сельск. Газеты“ при Типографіи Мелікоп. н.б.**

ამასთანავე იძებდება თვითონ გავითის პროგრამაში.

პროგრამა

სასოფლო გავითისა.

1) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 2) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 3) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

4) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 5) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

6) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 7) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

8) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 9) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

10) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 11) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

12) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 13) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

14) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 15) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

16) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 17) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

18) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 19) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

20) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 21) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

22) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის. 23) მათემატიკისა და მეცნიერებისა საზოგადოებრივი განვითარებისათვის.

რედაქტორი და გამომცემელი შ. წერეთელი.